

Mislamo, da nam ni treba obširneje utemeljevati poziva za nabiranje jubilejnih darov v prid družbi sv. Cirila in Metoda. Pripomnimo le, da je imela družba zadnji čas precej manj dohodkov, kot druga leta zlasti zato, ker je splošno žalovanje in pijeteta zahtevala, da se opuste vse — tudi že napovedane veselice, ki so druga leta donašale družbi lepih dohodkov. Ta izguba se lahko obilno nadomesti z jubilejnimi darovi, ako se nakloni družbi tudi to, kar bi bile veselice stale.

Družba sv. Cirila in Metoda goji zlasti jedno željo, da bi mogla z jubilejnimi darovi poplačati še precej obilni dolg, katerega je morala narediti, da je pod lastno streho spravila tako potrebno — jedino slovensko ljudsko šolo v Trstu, in da je postavila lepo „Narodno šolo“ v Velikovcu, na katero se smemo Slovenci s ponosom ozirati. Ta dolg kakor môra teži družbo in je vzrok, da moramo na boljše čase zavračati vse — tudi najbolj opravičene želje in prošnje za kakoršno koli razširjenje družbinega delokroga.

Še nekoliko o tem, kako naj bi se nabirali jubilejni darovi. Umestno bo, ako vsa podružnična načelnštva ob tej priliki skličejo svoje redne letne zборе, ali pa prekoredne, kjer so se redni za letos že vršili. Tu naj svoje ude, in po teh tudi neude, s primernimi domoljubnimi govori navdušujejo za to, da poleg rednih letnih doneskov darujejo še izvanreden, če tudi le majhen jubilejni dar. Marsikaterega domoljuba, ki še ni ud naše družbe, bo morda mogoče ob tej priliki pridobiti, da pristopi k jedni ali drugi podružnici ako ne kot ustanovnik z jedenkratnim doneskom 10 gld. ali kot letnik z 1 gld. na leto, pa vsaj kot podpornik z letnim doneskom 10 kr. Poslednji znesek bodo gotovo radi darovali prav mnogi izmed priprostega naroda, ako jim zavedni rodoljubi na primeren način pojasnijo lep in blag namen, česar jih vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda uljudno prosi. Pokroviteljev, ki so vplačali jedenkrat za vselej vsaj 100 gld., ima družba sv. Cirila in Metoda že lepo število, 238 Vender upa vodstvo, da izvanredna prilika cesarskega jubileja navduši tudi za tak domoljubni dar še marsikaterega odličnega rodoljuba, kateremu to dopuščajo njegove gmotne razmere.

Ganimo se, dragi rojaki! Naj se ob tej priliki poživi, naj mogočno vsplamti duh, ki vodi družbo sv. Cirila in Metoda. Obnovimo in razširimo v vse kroge gorečnost in navdušenost za mili naš narod, za dobro, nadarjeno, a ubogo slovensko mladino, katera je v toliko krajih v nevarnosti, da se nam odtuji in pogubi.

Leto za letom čujemo na velikih skupščinah družbe sv. Cirila in Metoda obupni klic odposlancev slovenskega naroda iz tužne Koroške, lepe Štajerske in za vso Avstrijo tako važnega Primorja: „Morituri

vos salutant!“ Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda dobro pozna težki in skrajno nevarni položaj obmejnih Slovencev. A ono vstrajnosti ni izgubilo in noče obupovati. Dokler se borimo, dokler delamo za dobro stvar, za vzvišene ideje, — ne umiramo še, ampak živimo. Pomagajmo si sami, in Bog nam bode pomagal. Le pogumno in složno naprej!

Vse za vero, cesarja in domovino!

Meseca novembra 1898.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Politiški oddelek.

Politični pregled.

Državni zbor. — Seje postajajo čedalje hrupnejše, odkar je razpala jedinstvo nemških strank. V zadnjih sejah je zbornica razpravljala o predlogih, naj se ministerstvo obtoži radi kršenja ustave, katero je zakrivilo s tem, da je izdalo razne naredbe na podlagi § 14. Pri razpravi o teh predlogih je Schönerer na nezaslišan način zasramoval Avstrijo, proti čemur je ministerski predsednik grof Thun jako odločno in srečno protestoval. Istotako so protestovali tudi razni drugi govorniki, katere so nemški poslanci, zlasti Wolf na nezaslišan način psovali iz izivali. Wolf je sam posegel v debato in pri tej priliki imenoval Poljake „ein Schmarotzervolk.“ To je proizročilo nepopisen hrup. Predsednik je Wolfu sicer vzel besedo, a malo je manjkalo, da poljski in češki poslanci niso Wolfa na kosece raztrgali. Gnięwosć je imenoval Wolfa pobalina, a vsled česar ga je Wolf pozval na dvoboj. Zbornica je obtožne predloge seveda odklonila.

Položaj. — Razmere v dunajskem kakor tudi v budimpeštanskem parlamentu se prostrujejo. Čedalje bolj se kaže, da nagodbe ni možno rešiti parlamentarnim potom in vsled tega se sodi, da vlada zaključi zasedanje že tekom prihodnjih tednov, da uveljavi nagodbo izvenparlamentarnim potom in da nastane daljša doba absolutističnega vladanja.

Nagodba. — Pododseki, katerim je naročeno prvo posvetovanje o nagodbenih predlogih, kar ne morejo naprej z delom. Nemci zavlačujejo nalašč vse delo, hoteč preprečiti parlamentarno rešitev nagodbe. Ako pojdejo posvetovanja v tem tiru naprej, jim še v desetih letih ne bo konec.

Nemški nacionalci. — Minolo nedeljo se je vršil v Gradcu shod zaupnih mož nemškonacionalne stranke, kateri je odločno obsodil stvarno in mirno opozicijo nemških strank ter vsako zvezo mej nacionalci in mej veleposestniki in se izrekel za najostrejšo obstrukcijo.

Ogerska. — Opozicijske stranke so onemogočile doslej vsako posvetovanje o nagodbenih predlogih in sicer z obstrukcijo. Sodi se, da se bo morala vlada udati in predloge umakniti ter postaviti druge, po katerih bo Ogerska svoje stališče napram Avstriji samostojno uredila, sčimur bi bil dualizem v bistvu uničen.

Francija. — Novo ministerstvo se je predstavilo parlamentu z izjavo, s katero se je izreklo na jedni strani za nadvlado civilne oblasti nad vojaško na drugi strani pa izrazilo vojaštvo svojo popolno zaupanje. Zbornica je program vdobrila ali s tem še nikakor ni rečeno, da je ministerstvo iz vseh nevarnostij.

Fašoda. — Francoska vlada se je udala angleški zahtevi in se je odrekla Fašodi, katero je bila zasedla. Vzlic temu pa nadaljujeta Francija in Angleška s pripravimi za vojsko in angleški ministerski predsednik lord Salisbury je sam priznal, da še niso odstranjeni vsi vzroki nastalemu konfliktu. Domneva se, da si hoče Anglaška sedaj zagotoviti Egipt, kar bi utegnilo prouzročiti velike in miru sila nevarne komplikacije.

Kreta. — Turškemu vladanju na Kreti je končno odzvonilo. Turško vojaštvo je začelo zapuščati otok, istotako turško uradništvo, katero je moralo izročiti vso upravo domačinom. V kratkem bodo velesile grškega prince Jurija slovesno instalirale kot princ-guvernerja in mu izročile vlado. Tako je naposled po mnogih ustajah in krvavih bojah postal ta otok svoboden. Ali bo v novih razmerh tudi srečen?

Obrtnija.

Kaj provzroči krojaču največ škode in kako se je ubrani?

(Spisal M. K u n c.)

(Konec.)

Geslo: Krojač, postani trd!

Zelo krivo je mnenje, da se brezvestni ljudje nahajajo samo mej gotovimi stanovi. Izkušnja uči, da mora biti krojač nezaupen proti vsakemu, naj bode visokega ali nizkega stanu. Najboljše sredstvo, ubraniti se škode in nesreče, je pač to, da se nikomur preveč ne kreditira. Ako more človeč ž kdaj v loterijo nesti svoj denar, naj vsaj preveč ne riskira. Naročniku naj se da le gotov, njegovim plačilnim razmeram primeren kredit in naj se dogovori ž njim v naprej, da dobi drugo naročbo šele potem, ko je prvo popolnoma poravnal. Zlasti nasproti mladim ljudem je treba previdnosti ker ti izgube često ves pogum plačatii kadar zagledajo velik račun in krojač mora večkrat slišati popolnoma opravičeno očitaje: Zakaj ste mu kreditirali? Za izgubo bi bila tudi jedna obleka zadostovala. Krojači, kateri znajo zlasti mlade ljudi pridobiti, da mnogo naroče in ki dotičnike, kadar je račun narasel, neprenehoma preganjajo — tudi taci krojačev je dobiti — ne šteje nihče mej reelne obrtnike. Tudi ugled taci mojstrov ne traja dolgo. Pravočasni opomini in doposlatev računov pomagajo tu in tam, najboljše pa je, da se sploh ne delajo kupčije z ljudmi, ki plačajo še le potem, ko so bili opominjani. Ko bi tako ravnali vsi krojači, bi bilo vseh neznosnih razmer kmalu konec.

Na iztoženje se ni zanašati. Kdor kaj ima, se ne pusti tožiti, kdor pa ničesar nima, tistemu tudi ni ničesar vzeti in ima krojač samo čast, da mora še pravdne troške plačati. Tožba je toliko nevarnejša, ker v Avstriji zakoni ščitijo in varujejo dolžnika kar morejo. Dohodka do 800 gld. ni možno zarubiti in isto tako ni možno zarubiti hišnih potrebščin in pohištva. Dolžniku jo možno vzeti samo mej luksu spadajoče stvari a ljudje, ki nečejo plačevati svojih dolgov, sploh nimajo takšnih

stvari! Kjer je upnik po zakonih izročen dolžniku na milost in nemilost, tam je možno dati samo jeden nasvet: kredit naj se utesni na kolikor najmanj mogoče.

Pisatelj teh vrst sem pri obrtni enketi na Dunaju spravil te razmere na razgovor in zahteval, naj se zakonito zavaruje plačilo rokodelskih izdelkov.

Posledica tega nasveta je inicijativni predlog, kateri je podala jedna skupina poslancev avstrijskega državnega zbora in po katerem naj bi se malim obrtnikom pridržala nekaka lastninska pravica do vseh njihovih naročnikom izročenih izdelkov, dokler ti izdelki niso popolnoma plačani. Ali postane kdaj kaj iz tega predloga, tega seveda ni mogoče prorokovati, dasi bi se ž njim uzakonila po mojem mnenju povsem naravna pravica.

Resnično in izdatno zboljšanje razmer pa se doseže jedino le s tem, da se kredit znatno utesni. Ako bi začelniki začeli svojo obrt s trdnejšimi načeli in gledali bolj na kakovost naročnikov, kakor pa na njih štedilo, bi varovali samo svojo lastno korist. Od skupnih korakov, mejsebojnega porazumljevanja, sestavljanja „črnih knjig“ v katere bi se vpisovali slabi plačniki, je po dotičnih narejenih izkušnjah pričakovati le delnega uspeha, zlasti ker je le težko doseči jedinstvo in ker taka jedinstvo navadno ne traja dolgo. V deželah, kjer je upnik bolje zavarovan napram dolžniku, tam je seveda možno tudi več riskirati, kjer pa ni tako, tam je vsekako tisti na najboljšem stališču, kdor najmanj kreditira.

Praktična izkušnja je najboljše navodilo, žal, da igra pri njej prvo ulogo pregovor, da škoda človeka izuči. Blagor mu, kdor se po škodi ne da prečestokrat opominjati. Kdor še v pravem času spozna, da z lahkomišljenim kreditiranjem samo svoje imetje in svojo delavno moč zapravlja in da je naravnost neodpustno, tuje ljudi oblačiti, pri svojih lastnih ljudeh pa štediti in stiskati.

Utesnitev kredita — to bi moralo biti geslo vseh krojačev. Za vzgled naj bodo konfekcionarji, katerih tisti zadolževalci po poklicu nikdar ne nadlegujejo in katerim sel vsed tega dosti bolje godi, kakor krojačem, ki delajo za naročnike in katerim dela iztirajevanje zaslužka več sivih las, nega vse strokovne kalamitete skupaj.

Kmetijstvo.

Poglavje iz svinoreje.

Svinjereja na Kranjskem še davno ni tako razvita kakor bi mogla in morala biti. Naša c. kr. kmetijska družba se sicer tudi za svinjerejo zavzema in je kakor na drugih, tako tudi na tem polju dosegla jako lepih uspehov, a naš kmet je še indolent in zato tudi svinjereja na Kranjskem še dolgo ni na vrhuncu.

In vendar donaša svinjereja obilnih koristij, ako je umna. Od svinje malone lahko vse porabiš in obrneš v